

BUDA-PESTA

15 Augustu. st. v.
27 Augustu. st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strada Havas nr. 1.

Nr. 33

ANULU XII.
1876.

Prețulu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

Societatea pentru fondu de teatru romanu.

Adunarea generala a Societății pentru fondu de teatru romanu, conformu conclusului adusu, se va tine în orașulu Lugosiu la 23 și 24 septemvre an. c. calind. nou, cu următoria:

Programa:

Diu'a prima, 23 sep'emvre.

1) Presiedintele va deschide adunarea la 10 ore înainte de miédia-di, în localitatea ce va fi destinata pentru siedintiele adunării generale.

2) Dupa deschidere se voru alege doi secretari ad hoc.

3) Se va alege o comisiune de 5 membrii, la care se voru inscrie acei onorab. domni, cari voru voi a fi membrii Societății, dandu oferte în bani séu în obligatiuni conformu statutelor, precum și pentru a primí tacesele de la membrii de pana acum.

4) Secretariulu Societății va dá cetire raportului comitetului despre lucrările acestuia de la ultim'a adunare generala, și se va luá conclusu a supra raportului.

5) Cassariulu Societății va cetí raportulu despre starea cassei și peste totu despre membrii și averea totala a Societății.

6) Se va alege o comisiune de 5 membrii pentru cercetarea raportului cassariului.

7) Se va alege o comisiune de 5 membrii,

la care se voru aretá propunerile, ce s'aru face spre inaintarea scopului Societății.

8) Se voru tine discursuri corespundetorie scopului Societății și aretate mai aantău comitetului centralu.

9) Presiedintele va inchide siedinti'a.

Diu'a a două, 24 septemvre.

1) Deschidendu presiedintele siedinti'a, se va cetí și verificá processulu verbalu alu siedintiei trecute.

2) Comisiunea esmissa pentru inscriere de membrii și primire de tacse și oferte, va face raportulu seu și se va luá conclusiunea necesaria.

3) Comisiunea esmissa pentru esaminarea raportului cassariului va raportá despre acest'a și se va luá conclusiune a supra raportului.

4) Comisiunea esmissa pentru propuneri va raportá despre aceste și se voru luá conclusiunile necesarie.

5) Se va alege comitetulu Societății pe cei trei ani urmatori.

6) Se va decide locul și timpul adunării generale viitorie.

7) Se va alege o comisiune pentru verificarea processului verbalu alu siedintiei de astadi.

8) Presedintele va inchide adunarea.
Din siedinti'a comitetului centralu, tînută
in Budapesta la 2 augustu 1876.

Iosifu Vulcanu, Alesandru Mocioni,
secretariu. presiedinte.

Despartîrea de rîndunica.

Seîi, iubita rîndunica,
Gerulu ernei, candu trecea,
Te-am chiamatu că pe-o amica,
Sè-ti faci cuibu la cas'a mea.

Tu venisi cu bucuria,
Si eu veselu te-am primitu :
— Sè traimu in amicia!
Astfelu, draga, ti-am graitu.

M'ai gasitu — ti-aduci a minte? —
Lang' unu gingasiu puisioru,
Ce cu dragoste fierbînte,
Mi-aprîndea sinulu de doru...

Te mirai si tu că mine,
De-alu iubitei chipu divinu,
Candu zimbiă cautandu la tine,
Cu ochiu veselu si serinu.

Amendoî cu grija mare,
Că pre-o sora te iubiamu,
Si de vesel'a-ti cantare,
Animile ne 'ndulciamu.

Candu lucrâi la cas'a-ti mica,
Noi din prispa te pândiamu ;
Candu esiai la campu, amica,
Puisiorii ti-i paziamu.

Dar odata — ah ce jale!
Ce momentu nefericitu!
Intorcîndu-te din cale,
Numai singuru m'ai gasitu...

Disparuse puisiorulu,
Din viétia că unu visu,
Si din sufletu-mi amorulu,
Ori-ce farmecu a proscrisu.

Tu simtiai a mea durere,
Si cu mila me priviai ;
Că sè-mi dai o mangaiere,
Langa mine ciripiai.

Diminétia, di si séra,
Ascultandu-te cu dragu,
Mai uitám sórtea amara,
Chinulu greu, la care tragu.

Dar acuma, sorióra,
Vine-mi éra sè jalescu :
Că vediu puii tei cum sbóra,
Si de duca sè gatescu.

Voiu jalí, că n'am ce face!
Si nu potu sè te retienu ;
Du-te dara, unde-ti place,
Mie-mi cauta sè remanu...

Inse candu la primavéra,
Maiulu ér' te va chiamá ;
Vina totu la noi in tiéra,
Si de mine nu-ti uitá!

Déc' atunci din nici o parte,
N'amu puté sè ne 'ntélnimu :
Sbóra, draga, mai departe,
Si me lasa 'n tintirimu!...

1875.

I. Al. Lapedatu.

In valea Timocului.

— Din dinariulu unui caletoriu. —

Riulu Timocu este in momintele aceste teatrulu unei lupte crâncene intre sêrbi si turci. In valurile lui se amesteca si multu sange romanescu, pentru că patru districte de pe malurile sale sunt mai curatu romanesci. Bietii Romani, fugindu de persecutiunile paganiloru, s'au asediatu in acésta parte a Sêrbiei, gâdîndu, că la crestini voru gasi unu adapostu fratiescu. Dar se insielara. Serbii s'au purtatu si se pórta fatia de ei mai barbaru, decâtu turcii. Pe candu „barbarii“ de turci permitu in tiér'a loru, că Romanii sè-si faca biserici si scoli: cele aprópe la 300,000 de Romani din Serbi'a n'au nici o biserica romanésca, nici o scóla a loru, pentru că sêrbii „civilisati“ nu iérta acést'a.

Ei, adeca „fratii sêrbi“ in o buna deminétia s'au pomenitu că sunt o natiune mare, că au o missiune innalta in acele parti, că sunt Piemontulu resaritului. Li-a plesnitu prin minte, că ei trebue sè civiliseze orientulu, si că prin urmare sunt meniti sè formeze unu mare statu sudo-slavicu.

Incâtu pentru missiunea loru civilisatória, ei gâdîra a indepliní acést'a mai fidelu, de cumva voru apesá pe bietii Romani din tiér'a sêrbésca, de cumva li voru rapí limb'a.

Dar insedar. Romanii din tiér'a sêrbésca, in butulu tuturoru opintiriloru sêrbesci, nu se aretara capabili de civilisatiunea slavica; cu tóte că ei nu potu avé nici biserici nici scoli, nu-si uitara limb'a, ma inca — minunea minuniloru! — ei romanisara pe sêrbii din pregiurulu loru. Semnulu, că dóra elementulu romanescu totusi are mai multa putere civilisatória, decâtu celu sêrbescu.

Si in processulu acest'a de romanisare, é-rasi femeia romana jóca rolulu de frunte. Toti caletorii straini, cari au scrisu despre Serbi'a, precum Kanitz si altii, ma insii-si Sêrbii recunoscu, cà unde intra o femeia romana, acolo ea romaniséza tóta famil'a; déca o féta de Romanu se marita dupa unu sêrbu, barbatulu ei iuca se romaniséza, si pruncii loru vorbescu romanesce.

Astu-felu femeia romana in Serbi'a, cá si la Pindu; in Besarabi'a cá si in Macedoni'a, este paladiulu esistintiei nóstre nationale.

Alu ei este meritulu, cà Romanii din Serbi'a n'au peritu, cà in valea Timocului si acuma resuna inca dulcea nóstra limba.

Sè facemu dara o mica preambulare in acésta vale, de si in lips'a dateloru mai specificé vomu puté sè vorbimu putínu despre fractii nostri de unu sange suprimati in acele parti.

Riulu Timocu e cunoscutu inca de pe timpulu Romániloru. Aceia i diceau Timacum. Timoculu are dóue crengi principale, dintre cari unulu adi se numesce Veliki-Timocu, ér altulu Mali-Timocu, — cari pe timpulu Romániloru erau cunoscute sub numirile Timacum *Majus* si Timacum *Minus*. Aceste riuri intrunîndu-se, forméza graniti'a intre Serbi'a si Bulgari'a, si se vérsa in Dunarea.

Insu-si Veliki-Timocu (Timoculu mare) stà din dóue crengi. Cea apuséna isvoresce din Bulgari'a la Babina-Glava, trece in Serbi'a la Pandiralo, si la statiunea de contumatiune, dispare in o pescere de varu. acoperita de niste petrificate admirabile. Dupa o curgere subteréna cam de 50 stênjeni, riulu érase ese la lumina, curge pe siesulu de la Nisevatiu, intra in valea amabila si deschisa de la Varosiu, si ajunge la Cniazevatiu, unde se intrunesc cu cealalta crénga a Timocului mare, — care asemenea si-are isvorulu in Bulgari'a.

Intre Timoculu mare si celu micu pamentulu e fórte sterilu. Cniazevatiu inse zace in o vale fructifera si frumósa. Orasiulu e impartitu in dóue prin Timoculu mare, peste care sunt facute dóue punti. Ceea ce mai nainte de tóte suprinde pe caletoriu in acestu locu, este positiunea pitorésca a impregiurului. Vîile, padurile si délurile din giurulu orasiului, forméza cea mai frumósa gradina englezésca.

Ce-va mai susu zace ruin'a „gurgussovaticula“ despre care s'a scrisu atátu de multu la 1858. Acest'a a fostu unu turnu innaltu, care a dominatu orasiulu, care pe timpulu principelui Alessandru Caragegevicu se in-

trebuintiá cá inchissóre de statu. Aice au fostu inchisi pana la 1858 toti aceia cari la 1842 s'au condamnatu la temnitia pentru conspiratiune in contra regimului de atunce. — precum si fidelii lui Obrenovici condamnatu la 1857, senatorii acusat cu conjuratiune in contra tronului si a vietii principelui Alessandru Caragegevicu. Candu Milosiu se rentórsa din Moldov'a si ocupà de nou tronulu oferitu lui, ordonà sè se derime turnulu. Din verand'a casei sale priviá betranulu plinu de resbunare, cum flacarile acoperira totu edificiu. Turnulu fu nimicitu de totu.

Cu derimarea turnulu trebuiá sè se stér-ga din memoria chiar si numele vechiu alu orasiului, si acel'a de aci inainte se numi „Cniazevatiu“ adeca orasiu principescu.

Orasiulu are 3000 de locuitori, si niste scoli in stare primitiva. In apropiare s'au gasitu o multime de bani de pe timpulu Romániloru, ceea ce dovedesce, cà Timacum *Minus* alu vechiloru Románi a fostu unu locu de frunte pe calea de catra Dunare la Timocu.

De aice duce unu drumu de tiéra, bine facutu, catra Zaiciaru. In stang'a si in drépt'a se afla vr'o dóue-dieci de sate, intre cari unele sunt fórte mari si bogate. Clim'a aice e fórte buna pentru grâne.

De cumva continuàmú caletori'a nóstra pe malulu dreptu, sosimu la Slajtzka. Satulu acest'a e situatu intr'unu punctu fórte romanticu intre munti.

Inainteandu totu mai inlaintu, pe o cale ce intre munti devine totu mai strimta, sosimu la manastirea Suvodol, care e un'a din cele mai vechi asiediaminte religiose in Serbi'a, dar afara de anticitate n'are nimica demnu de vedutu. In giurulu acest'a se afla apoi o multime de alte manastiri mai mici, in cari niste calugari idioti traiescu in trândavía.

Cam la o jumetate de óra de aice se afla o ruina, pe care poporulu o numesce Baranitia. Remasitiile vechiloru zidiri románe ni dovedescu evidentu, cà aice s'a aflatu lagarulu Timacum *Minus* alu Romániloru. Déca in aceste locuri s'aru face sapatari, archeologi'a s'ar imbogati cu obiecte fórte pretiose.

Din ruinele vechiului Timacum *Minus* s'au claditu probabilminte in evulu mediu cetátile, cari odinióra dominau gur'a Tomocului, care innapoi'a Baranitiei devine totu mai angusta. Remasitiile acelora se vedu si acuma pe piscurile stanceloru sterile.

De aice e unu prospectu fórte frumosu. Drumulu conduce totu prin paduri catra sa-

tulu Cămenitia, renumitu pentru o bisericuția cladită acolo de Voda-Lazaru. Nu departe de acolo zace mănăstirea „Sveta Troitia“ — (Sant'a Treime.)

În satulu Baros érași se afla ruine de ziduri române, despre cari dr. Kiko în descrierea cercului Cniazevatiu ni dă niste detalii foarte interesante.

Ruinele de la Sovljig și Podvis aréta locurile, unde Românii avura cetățile loru Timacum Majus și Timacum Minus, spre a aperi de aici drumulu vechiu de la Nisui către Cniazevatiu.

Fă-care locu vorbește de o veche glorie a străbunilor noștri, fă-care pozițiune pórta urmele legiunilor române, — și din vâile adânci adă suna la deluri plângerile strănepotilor. Pana cându?

Marcu Emilianu.

Friderica Brion.

— Episodă din viața lui Goethe. —

(Urmare)

Încungiurulu i displăcă, doriá a se transpune într'altu universu, unde trupulu sè primésca o usiurintă nematerială, că sè sbóre usioru și falnicu prin acele sferi tainice, éra spiritulu sè se lumineze într'unu chipu, câtu ideile sè nu mai remana himere, lacrimile picuri de durere, ci sè-si îndoié puterea — sè le prefaca în unu visu de voluptate, de amoru fara margine și fine.

Se înclină pe sinulu melancoliei, și o roșiétia nóua lina și ér infocată se stracoră pe fruntea sa marmorică, pana ce o flacăra umedă strălucică schimbatóre în ochii lui mari. — Voiá sè posiéda ceva, chiamá cu desmerdare unu nume, și apoi se radicá orgoliulu — recădea în suspine — doriá acum sè uite lumea sè uite ce-a cunoscutu; cugetele luau refugiu la frumseti'a naturei, la dulcele esilu alu câmpurilor și oh! minune! Atomulu roșiaticu de pe flori i redá carminulu ei, vânetulu firmamentulu, acelu ultramarinulu închisulu alu steliloru, ce-lu umplura de doru, éra raz'a cea matinală lumin'a gingasia de sub genele ei lungi.

Că imaginariu, că poetu rupse barierele ce se gramadeau obstaculoase acelu esalatiuni pline de amoru, și convingerea că acea fîntie creată de fantasi'a sa infocată lu-cuprinse cu totul, acceptă cu împaciuntă niste dile de ferii, pentru a alergă că aripatu la loculu celu

liniscitu, unde nu străbătuse încă viper'a modernă, care sè conturbe fericirea — casnică.

Rapitu de însușirea juneloru surori Goethe simți, o simpatii'a nespusa pentru cea mai tinera, căci în adânculu sufletulu ei se aflau schintei electrice, — cari răspundeau prin vocea ei sonoră inspirațiilor sale flăcăróse.

„Friderica avea — scrie Goethe — niste daruri, ce numai a rare ori se reunescu la o persóna.

Frumósa prin candóre, gratiósa prin închipuirea sa jună și usióra, ea sbóra nainte mea că acele umbre vizionare, ce vinu în timpulu somnulu pentru a-ne recori fruntea obosita — și pe care óre cine le-a numitu dreptu angere crestine, ce si-velua fruntea virginală într'unu noru de pudóre.

Ce amoru s'a desvelitu la aceste fîntie, nu se póte descrie, căci a fostu pré mare și avutu. Erá vér'a desfétărilor, a deliciulu și-a fericirii abundante; natur'a zimbiá surisulu loru cu mii de plăceri, aduse toti fluturii de prin vâi, tóte turturelele din codru și tóte parfumele, ce le are adhiarea, pentru a încoroná acea epocă aurită, cându geniulu cobóra la poetu pentru a-i trece simțirile focóse în cantece amoróse, cari asemenea cu flori și frunđie merunțiile se impraschiau la piciórele Fridericei amate.

Înse cum sosese după unu somnu desceptarea, asiá veni o clipă care le aretă că ceea ce crediura că este realitate, fusese numai unu visu; dar unu visu asiá de dulce, asiá de îmbetatoriu și voluptuosu, încātu si-ar fi vendutu ambii trupulu și sufletulu, numai că sè dureze mai departe.

Goethe si-finise studiarea, ce avea dară alt'a sè urmeze de câtu despartirea?

Despartire! este vre-unu cuventu mai crudu care sè-ti fia afinu? Oh! nu, tu esti uniculu gróznicu, tiranu animeloru iubitóre; tu esti amarulu pelinulu, și otrav'a belladonei! Demande cine-va unei parechi amoróse sè móra, si-o face bucuros, căci speranti'a unei întêlniri vecinice i intaresce; dar dica duoru suflete contopite, duoru fîntie, ce nu mai știu de alta fericire, de câtu a fi una langă alt'a, și ele voru crede că sunt condamnate tuturor torturilor din lume; voru blastemá omenimea universulu și ór'a în care se nascura.

Despartirea este necondiționalminte, deslegarea acelu fire ce unescu suflete séu spi-

rite, ce facu compactulu, care apoi se ruina in fractiuni si atome.

Anim'a se deschide animei, amorulu se descépta amorului, — vine despartirea, — partea mai puternica invinge amarulu slabi-tiunea eventuala, apoi si-face placerea a definá tristeti'a celeialalte si acest'a-i veninulu. — Un'a remane cá frantura mai considerabila, cecalalta se perde cu incetulu cá atomulu are-dicatu de ventulu unei dimineti.

Dar póte cá tóte sunt puse in cursulu vietii cá probe a perseverantiei, de aceea sè nu desperàmu! Pe marginea mormentului inca se afla câte o — floricea.

Agerimea naturala a Fridericei esperiase instinctivu, cá in amantele ei se afla — pe langa intrég'a caldura si frenesiá — mai pu-tina consciintia de câtu sè fia cugetatu macaru numai fugitive la amorulu seu, pentru a-lu trece in seriozitatea vietii.

Ea tacù astadi . . . tacù mane . . . nu voiá sè-si imagineze cele viitóre — presentulu o ocupá in fericire. Si cum ar fi pututu sè lase locu unei sioptiri séu chiar unei idei dubie, candu elu insu-si o consolá a supra despartirii cu aceste strofe :

„Hand in Hand! und Lipp' auf Lippe
Liebes Mädchen bleibe treu;
Lebe wohl! und manche Klippe
Fährt dein Liebster noch vorbei.

Aber wenn er einst den Hafen
Nach dem Sturme wieder grüsst
Mögen ihn die Götter strafen,
Wenn er ohne Dich genießt!

Goethe facù esamenulu de doctoru in legi, si clip'a tristetiei nu se mai putù amená.

Visitá Sesenheimulu pentru a-si luá re-masu bunu, strinse man'a Fridericei la pep-tulu seu alteratu, apoi plecà lasandu-o muta si impetríta sè caute catra directiunea ce luá elu. — Serman'a copila! o cuprinse durerea in intrég'a sa nemarginire, câtu nu-i mai remase nici atât'a putere, cá sè-lu intrebe, déca se va mai re'ntórce candu-va?

* * *

Anii se petrecuse Wolfgang Goethe stra-inu de Frankfurt si de caminulu parintescu, schimbbase atâtu de favorabilu impregiuràrile, câtu elu singuru affà contrastulu celu viu, in-tre educatiunea fetei de la tíera, si intre con-ditiunile in cari avea elu sè petréca.

Totu mai precisu i se aretà simtirii abun-dante, cá amorulu celu gingasiu alu Fridericei nu ar fi dispusu de acea fortiá, care sè incate-neze pentru totu-de-una fiinti'a lui. Si asta re-sultá, cá i scrise, spre a face ultimulu pasu de abdicere la nisce sperantie amagitóre, la unu amoru idilicu si chimericu.

Respunsulu ei lovi adancu anim'a cea usióra a poetului. Erá acea mana, acelu sufletu si acea simtire care se cultivase prin elu, si pentru elu!

Acum numai pricepea perderea ce suferiá ea; erá nemangaiatu, dar nu aflá putintia pen-tru a restitui pacea ei sdrobíta, séu celu pu-tinu pentru a-i oferá alinare. Erá departe, o despartire vecinica se deschidea intre ei, — nu mai erá indoiéla, o perduse cu voi'a. si ah! pentru — totu-de-una!

Goethe parasi scólele de la Strassburg, si intrá in un'a mai nalta, adeca in scól'a vietii. Prin câte lupte avù elu sè tréca, nu este ces-tiunea care ne ocupa acum; destulu, cá numai unu spiritu energicu cá alu seu — putù trece cu victoria peste tóte obstaculele ce-i stá in cale.

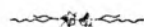
Literatur'a germana incepuse a-si luá aventu, volumene mari, capete-de-opera, tra-duceri si emulári vediura lumin'a editiunii, candu aparù opulu lui Goethe „Götz von Ber-lichingen“ si ceva mai amenatu „Werther's Leiden“, care i câstigase unu renume si-o sim-pathiá generala. Norii cei grei, vigeliile furió-se trecura prin scurtu, si numele lui se are-dicá intocmai cá unu lucéferu la curtea ducelui Carl August de Sachsen-Weimar, cu-noscutu cá amicu si protectoru de sciintie si arte.

O ursita plina de desmerdàri lu-luá de aci nainte in favorulu seu. Fia-care gradu alu scàrii sociale — de la mijlocu pana la celu mai naltu — suise, si in ori ce locu i surideau acele dorintie extravagante — create cu amici intre cantece si pocale.

Poetulu — barbatulu lumei si-a ele-gantiei — cu veselía tinera promitiatória — pe langa care se alipi ca trabantu suri-sulu sarcasmului si-alu epigramei, trecuse prin tóte acele intrige si aventuri galante, ce sunt numerate in ordinea dilei la clasele in-nalte.

(Fieca va urmá.)

Emilia Lungu.

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare.)

Érași baronulu Hectoru! Pista tresari si ascultă cu luare a minte convorbirea, că sè nu scape nici o vorba.

— Se pôte, — observă altulu.

— Ori de ce s'a inamoratu, nu e mirare. Cine-o vede, nu pôte sè remana rece.

— Baronulu Hectoru are bunu gustu.

— Gustu are. Dar nu credu sè se fi inamoratu.

Unu omu care a caletoritu prin atâte tieri nu pôte sè se inamóre asiá iute.

— Atât'a inse e positivu, că i place nevést'a.

— De nu i-ar placé, n'ar fi totu in giurulu ei.

— N'ar vorbí cu ea atât'u de fericitu.

— Nu i-ar stringe man'a cu atât'a focu.

— Nu ar priví in ochii ei cu atât'a petrundere.

— Nu ar dantiá totu cu ea.

— Pe scurtu, nu i-ar face curte cu atât'a entusiasmu.

— Cu tóte aceste inse eu nu credu, că baronulu sè simta pentru ea vr'unu amoru seriosu.

— Nici eu.

— Vré s'o amagésca. Éta totu!

— Asiá mi-pare si mie.

— Ori ce simte elu, faptulu inse e, că fôrte visibilu i face curte.

— Si ea nu-lu respinge.

— Nu dieu.

— Vediutu-ati, cu ce placere converséza cu dinsulu!

— Ce priviri seducatórie arunca a supra lui!

— Cum i sioptesce de misteriosu, candu dantiéza dimpreuna!

— Cu căta placere si-apléca fruntea pe umerulu lui intr'unu valsu!

— Pare de totu fericita.

— Frumósa nevést'a, dar nu mi-ar placé sè fiu barbatulu ei.

— Pentru ce?

— Pentru că pré ar trebui sè grigescu de ea.

— Bine de barbatulu ei de acuma, că nu este de parerea acésta. Acesta nu multu ingrigesce de ea. E de totu linisicitu.

— Pentru că nu scie ce se ntempla in giurulu lui.

— E orbu si nu vede.

— Ba e surdu si n'aude nimica.

— Déca n'ar fi orbu, ar trebui sè védia cum se pórt'a soci'a lui; si de cumva n'ar fi surdu, ar trebui s'audia ce vorbesce lumea despre ea.

— Curióse istorióre!

— Si picante!

— Nu e mirare! Baronulu Hectoru e unu barbatu frumosu!

— Curiosu, că pe candu tóta lumea vede, aude si scie acést'a, tocmai acel'a nu scie nimica, pe care mai aprópe lu-atinge tóta istoriór'a.

— Barbatulu ei!

— In adeveru, dinsulu are cea mai deplina incredere intr'ins'a. Nici nu viséza, că ea lu-insiéla.

— Dar asiá sunt toti barbatii.

— Da, da.

— Si-aice se adeveresce proverbulu vechiu, că „ce scie satulu, nu scie barbatulu.“

Pan'aci fu in stare Pista sè asculte convorbirea óspetiloru din salonulu lateralu. De la cuvintele din urma si-perdú tóta paciinti'a, nu se mai putú moderá. Sari iute in picioére, cu intentiunea sè alerge in salonulu lateralu, sè sara in mijloculu ticalosiloru, cari cu atât'a lipsa de consciintia nu se sfescu sè atace onórea unei femei de omenia, onórea societii sale.

Inse acésta idea numai unu momentu i tinú cuprinsa mintea, apoi se opri indata, căci gândi, că totusi nu va fi bine sè faca asiá.

— Căci — si-dicea elu — care va fi rezultatulu? Voiu face unu scandalu mare. Asiá apoi nu numai, că nu voiu restituí onórea societii mele; dar voiu petá-o si mai multu, căci si-aceia voru scí de istori'a acést'a, cari pan'acuma nici nu audira de ea.

Decise dara sè-si potolésca furi'a, si sè observe cu sange rece totu ce va vedé si va audi in privinti'a acést'a.

Érá convinsu de caracterulu nepetatu alu societii sale, totusi in momentulu acést'a i plesni prin minte, că va fi fôrte bine, déca din departare va bagá de séma cum se pórt'a ea fatia de baronulu Hectoru Bércz-falvy?

Si intr'aceste pornindu catra salonulu de dantiu, i parea că-si aduce a minte de unele mominte in cari soci'a lui in adeveru s'a portatu dóra si pré confidentialu cu baronulu Hectoru.

— Inse acea portare — si-dise elu — nu va fi fostu decātu numai de eticheta. Soci'a mea me iubesce.

Si éta că sosi la pragniu salonului de dantiu.

Aruncá iute o privire in sirulu dantiatoriloru. Cautá pretotu-indene pe soci'a sa. Si éta o gasi. Elu tresari.

Soci'a lui dantiá tocmai cu baronulu Hectoru. Music'a suná polca-tremblante, si parecibile dantiatórie undulau cu fericire. Soci'a lui, o dantiatória pasionata, si-incliná fruntea pe umerulu jocausiului ei si dantiá cu entusiasmu.

Pista si-ficsá privirea a supra loru, că sè nu scape din vedere nici o miscare a societii sale si a jocausiului ei.

Si cum i priviá, abiá cutezá sè resuffle de spaim'a ce i inspirá descoperirea posibilă a unei partări frivole din partea societii sale.

Érá mare acea spaima. In casulu acel'a dinsulu si-ar fi perduto si cea din urma mangaiere a vietii, iubirea societii sale.

Si atunci ruinatu deja materialmente, lipsitu si de liniscea fericirii conjugale, avea sè devina omulu celu mai nefericitu pe fati'a pamentului!

Dar ah! ce se intemplá!

Par că fulgerulu ar fi tresnitu inaintea lui Pista, si-perdú vederea, tóte obiectele tremurau inaintea lui.

Éta caus'a!

Baronulu Hectoru si-inchiná capulu spre fruntea dantiatóriei sale, parea a-i siopti ceva; apoi se aplecă totu mai josu, încātu parea că cu budiele lui atinse fruntea ei.

Lui Pista i parea chiar, că a auditu sunetulu usioru alu unei sarutări furate, pe care dinsulu o depuse plinu de entusiasmu pe acea frunte.

Si acelu sunetu i pareu mai grozavu decâtu unu tresnetu infioratoriu.

Sunetulu acelei sarutări tresni fiórea fericirii sale! . .

Pista statea inmarmuritu. Nu sciea, déca a auditu bine? Inse totusi i pareu cá nu s'a insielatu. Nu, nu! Asteptá dara, cá socí'a lui sè deie espressiune indignatiunii sale. Dar insedaru. Ea nu grai unu cuventu baronului. Ma inca suridea cu fericire.

Suridea, pentru cá baronulu Hectoru — candu si-inchiná capulu catra fruntea ei — i spuse o vorba de eomplesantia. Asiá dara nu o sarutá. Numai lui Pista, orbitu de pasiune, i pareu a vedé acést'a. Bu-diele lui ajunsera pré aprópe de fruntea ei. Éta totulu!

Pista inse nu mai sciea de sine. Jalusí'a lui ajunse la culme. Furi'a-i nu mai avea margini.

Intr'aceste Hectoru si-conduse dam'a dantiatória la loculu ei. Cá leulu ranitu grabi si Pista intr'acolo.

Chiar bine, cá baronulu Hectoru se departá indata, cáci la din contra ar fi devenitu martorulurmatóriei conversatiuni:

— Irma te rogu gata-te sè pornimu a casa!

— Dar pentru ce?

— Asiá vreu.

— Dar inca nimene nu se duce.

— Nu-mi pasa.

— Esti bolnavu?

— Ba.

— Te simti reu?

— Fóрте.

— Ce te dóre?

— Ceea ce ai sagetatu tu cu portarea ta, anim'a.

— Nu te intielegu.

— Nici eu n'am intielesu pana'n momentulu trecutu nimica; dar lumea mi-a deschisu ochii si am vediutu.

— Ce?

— Infidelitatea ta.

— Pista, ce vorbe sunt aceste?

— Vorbele durerii.

— Candu ti-am datu cu cauza a te plange de infidelitatea mea? Nu te-am iubitu totu-de-una cu sinceritate?

— Asiá am crediutu si eu pana mai-nainte.

— Si acuma?

— Nu mai credu.

— Dar ce motivu te indreptatiesce la ast'a?

— Portarea ta.

— Ce felu! Nu am eu portare conveniabila unei femei de omenia?

— Nu.

— Pista, paga de séma ce vorbesci!

— Am cauza de ajunsu. Nu vorbescu in ventu. Am vediutu cu ochii mei.

— Ce?

— Candu ai dantiatu cu baronulu Hectoru.

— E bine, dar ce pecatu este acést'a?

— In dantiu nu este, ci in purtarea vóstra.

— Dar ce amu facutu?

— Tóta lumea vorbesce, cá m'ai insielatu, cá iubesci pe baronulu Hectoru . . .

Ochii Irmei fulgerau.

— Pista! — esclamá ea cu demnitate.

Inse barbatulu ei erá multu mai petrunsu de furia, decâtu sè se fi pututu predomni.

Elu continuá cu focu:

— V'am vediutu insu-mi cum v'ati dragostitu in dantiu.

Irma nu se mai putu stapani, ci esclamá:

— Esti impertinentu!

Acésta esclamatiune fu oleiu pe focu.

— Éra tu o femeia care ti-ai uitatu de onóre, — respunse dinsulu in culmea furiei sale.

Irma, insultata in astu-felu de mesura mare, fu cuprinsa de o manía atátu de cumplita, incátu nu gasi cuvinte spre a o esprimá.

Deci dupa tacere de câte-va mominte, pronun-ciá numai aceste vorbe:

— Se vede cá si tu esti Romanu!

Dar aceste cuvinte isbira mai aspru pe Pista, decâtu o vorbire cátu de lunga. Ele nimerira chiar anim'a lui.

Se vede cá si tu esti Romanu!

Aceste cuvinte fure pronunciate cu unu dispretiu atátu de mare, incátu elu se cutremurá.

Asiá dara insedar a indeplinitu tóte acele de renegare! Originea lui totusi nu si-a uitatu inca. Chiar socí'a lui vine a-lu insultá, cáci pentru elu nu putea sè fia insulta mai mare decâtu acést'a!

Ea lu-dispretiuesce.

Asiá dara nu-lu mai iubesc.

Din momentulu acést'a fericirea conjugala a disparutu din cas'a lui. Insult'a din partea socíei sale fu pentru elu prim'a schinteia, care dete flacari si celei din urma mangaiári, ce mai avea in viéti'a acést'a.

Inse mare comediantu ce erá, nu aretá inaintea óspetiloru nici o iritatiune interna. Vediendu, cá socí'a lui nu vré sè se duca a casa, nu o sili, cá nu cumva sè produca vr'unu scandalu; se amestecá dara éراسi intre óspeti, conversandu si glumindu cu toti, incátu aceia diceau:

— Ce omu fericitu!

IX.

Momintele fericirii.

Aureliu Pompilesco erá fóрте indestulitu cu têrgulu ce a facutu cu Lewy Rosenstein.

Elu avea acuma cinci politie ale lui Pista. Sciea, cá acél'a nu va fi in stare sè platésca. Asiá dara Pista se aflá cu totulu in manile lui. Resbunarea lui erá sigura.

Ce momentu frumosu va fi acél'a, candu Pista va vini sè-i céra grati'a, sè-lu mai astepte cu plat'a! Ce umilire va fi ast'a pentru acél'a! Aureliu va avé ocaziune sè-lu faca sè se pocaiésca, sè prevéda cá a gresitu, si cá pecatele sale sunt pedepsite.

Capulu ticalosiloru va avé sè supórté o pedépsa démna de faptele sale anti-nationale.

Dar si ceialalti complici inca si-voru luá resplat'a. Dilele viitórie elu va intentá in contra loru processulu pentru delatiune falsa. Mai tóte documintele sunt deja cástigate spre acestu scopu.

Tóte aceste inspirau lui multe mominte de indestulire. Inse elu mai avea unu motivu, care lu-facea si mai indestulitu, unu motivu care i inspirá fericire deplina.

De la serbarea eliberării la Albinescu elu a tre-

cutu prin mari schimbări. Anim'a-i se îmbogăți cu o multime de simțieminte ceresci. Acolo diari asemenarea cea mare ce este între Auror'a viua și cea repausata, acolo se aprinse în interiorulu lui unu amoru ferbinte, acolo se incubă în anim'a lui speranți'a, că mai pôte să fia fericitu, că Auror'a pôte să-lu fericéscă.

Elu iubiá pe Auror'a și sperá că si dins'a lu-va iubi, de cumva pan'acuma nu-lu iubescă...

Impressionatu de aceste simțieminte dinsulu de atunce merse mai de multe ori să faca visita lui Albinescu, séu mai bine a dice ficei sale adoptive.

Si cu ocașiunea acestoru visite se convinse din ce în ce mai tare, că speranți'a lui nu este ilusoria, că Aurora nu este rece fatia de elu, că a observatu chiar presemnele unui amoru alu ei...

Si dinsulu deviniá totu mai fericitu!

O declaratiune formala nu i-a facutu inca elu, pentru că mai antâiu doriá să se convingă, déca aceea va fi primita séu respinsa? Nici decâtu nu voiá să se espuna unui risicu neplacutu.

Din caus'a acést'a dara merse mai de multe ori la Pruneni, că să aiba ocașiuni destule spre a studiá secretulu simțieminteloru ei.

Intr'o di, în care tocmai apucâmu firulu intemplaminteloru nóstre, dinsulu órasi se aflá în famili'a Albinescu.

Elu fu totu-de-una bine primitu acolo, dar mai alesu în timpulu din urma, dându asiá multe probe de simpathi'a lui pentru acésta familia, Albinescu l'a consideratu că pe însu-si fiulu seu.

De candu apoi parintii bagara de séma, că pe Aureliu și unu îndemnu mai delicatu lu-atrage în acésta famili'a, de candu adeca ei observara amору lui, fatia de Aurora, aceea lu-primira si cu mai multa bucuri'a.

Totu cautandu, nu si-aru fi pututu gasi unu ginere mai bunu, care să se potrivescă mai claru la tóte dorintiele lor.

Ma ei vedeau în acést'a o dulce recompensa a ceriului. Déca Aureliu n'a pututu să devina barbatulu ficei loru proprie, va deveni totusi alu celei adoptive. Astu-felu totusi va fi ginerele lor.

Si ast'a li causá o mare placere.

Asiá dara elu si de asta-data fu bine primitu. Din partea tuturor salutatu cu bucuri'a, si dinsulu se nisui a spune tuturoră câte o vorba placuta; lui Albinescu i vorbiá de renvierea partidei nationale, éra damelor li impartesi noutátile sociale din comitatu. Toti lu-aflau fórte afabila.

Mai tardiu apoi Albinescu se retrase în odái'a sa, că să cetéscă diuariele cele mai nóue, si elu remase numai cu damele.

Éra o di de primavéra. Sórele incepea a-si reversá radiele sale bineficatorie a supra pamentului; natur'a nutriá deja pe sinulu seu mile sale de fiice, numite în limb'a comuna flori.

Éra unu timpu candu dorulu se nasce, simțirea intinerescă, si totulu doresce să iésa la liberu, să sufle mai usioru dupa o érna lunga si apesatória, să deie cursu liberu secretelorú animei, să adóra diu'a scumpa a libertáti...

În gradin'a lui Albinescu tocmai se faceau sapturile de primavéra, cu care erau ocupati mai multi lucratori.

Aureliu indreptá firulu conversatiunii la lucrările din gradina.

Inca abiá s'au inceputu, — observá dómna.

— Si totusi acolo am diaritu multe flori frumóse, — response Aureliu.

— Nu sunt asiá frumóse, — lu-intrerupse Aurora.

— Atêrna de la ochianulu prin care le privimu, domnisióra.

— Asiá dara ochianulu dtale e pré indulgentu, — response copil'a modesta.

— Nu credu. Inse n'ar fi mirare, de cumva ochianulu meu din capulu loculu ar fi incantatu, sciindu ceea ce are să védia este a dtale.

— Unu complimentu, — response ea. Uiti inse, că meritulu nu este numai alu meu, ci si alu iubítei mele mame, care mi-ajuta la cultivarea lor.

— În adeveru, am uitatu ast'a, de si am sciutu inca mai de multu că dómna Albinescu iubescă multu florile.

— Da, mi-placu si acuma florile, — response dómna Albinescu, — inse nu mai multu din motivulu celu vechiu. Atunce le puneam în perulu meu, séu le întrebuintiam că decoratiuni pentru odái: acuma inse le crescú numai că să potú compune din ele câte o cununa pentru momentulu neuitatei mele Auroré.

Si ochii mamei dúiose se umplura de lacrimé.

Auror'a, vediendu acésta, sarú iudata la ea, i sarutá man'a, si lingusindu-se cu dragu, dise în tonu farmecatoriu:

— Nu plange, bun'a mea mama! Éta Dumnedieu ti-a datu în loculu ei alta fêta, asemene iubitória.

Si dómna Albinescu stergéndu-si lacrimile, i sarutá fruntea si dise adancu emotiunata:

— Gratia lui Dumndieu, că mi te-a datu! Tu esti singur'a mea mangaiere.

Aureliu petrunsu si dinsulu de acésta scena, că nu cumva lacrimile să causeze mamei dúiose durere, grabi a o intrerumpe, propunendu o preambulare prin gradina.

— Mergeti dvóstre, doi insi, — i response dómna casei, — eu am putintelu lucru. Voiu vini mai tardiu.

— Dar să nu remani multu timpu, — i response Auror'a, — căci am să-ti aratu ceva.

— Nu, nu, draga! Mergeti numai nainte!

Si dupa aceste vorbe Aureliu si Aurora se scolară, si esira în gradina; éra dómna Albinescu se du-se să-si dréga niste lucruri.

Aureliu se aflá acuma singuru cu Aurora. Momentulu de multu doritu a sositu. Elu putea să încerce a-i vorbi despre simțiemintele animei sale.

Copil'a sfiosa pareă că se teme de acésta, căci inadinsu conduse pe Aureliu acolo unde se aflau mai multi lucratori.

— Asiá dara, domnule, că în gradin'a nóstra nu este multu de veditu.

— Si de cumva n'ar fi nimica în ea afara de dta, pentru mine totusi ar fi o vedere fórte pretiósă.

— Éta totusi ce frumósa tufa de viorele, — dise Aurora, în locu de a responde la complimentulu lui Aureliu.

— Ti-placu viórele?

— Fórte.

— Si mie, pentru că mi-aducă a minte de ochii dtale.

— Apoi deca ti-placu asiá de tare, éta unu micu buchetu! — si ea i predete câte-va fire.

Aureliu luá buchetul si lu-puse in o grópa de nasture pe peptulu seu.

— Éta cea mai frumósa decoratiune, — dise elu.

Intr'acéste Aurora continuá a culege viorele, apoi rupse si alte flori, încátu in timpu scurtu avú unu bratiu de ele. Nu le mai putea tiné.

— Mi-vei permite sè-ti ajutu? — o intrébà elu, oferindu-se spre a primí florile culese.

— De vei avé placere, — response ea, si predete florile.

Si ea totu continuá a mai aduná flori.

— Dar la ce asiá multe flori? — intrébà elu.

— Vreu sè facu mamei o suprinde placuta.

— Ce?

— O cununa.

— Ah! pentru mormentulu sermanei Aurore?

— Da.

— Asiá dara si eu ti-ajutu, de cumva adeca voiu avé gustulu bunu sè alegu flori potrivite.

— Dta ai cunoscutu pe Aurora.

— Mai multu, domnisióra. Am iubitu-o.

— Si eu.

— Va sè dica, amorulu nostru se intelnesce la unu punctu.

— Asiá dara, cà a fostu frumósa?

— Tocmai cà dta. Candu te vedu, par cà o vedu pe dins'a.

— Ce reu mi-pare, cà a muritu. Acuma ea ar puté fi a dtale, si ai fi fericitu.

— Asiá dara dta doresci cà eu sè fflu fericitu!

— Cum sè nu?!

— E bine, poti ins'a-ti contribuí la acést'a.

— Pré bucurosu. Dar haid' de-mi ajuta sè impletimu cunun'a acést'a!

— Folosu multu de mine nu vei avé, pentru cà in privinti'a acést'a mi-lipsesce dibaci'a. Totu ce potu sè-ti facu, este sè-ti admiru talentulu.

Intr'acéste ea culese éراسi o multíme de flori.

— In locu de admirare, — response ea, — mai taia din florile acéste, cà le am lasatu pré lungi. Haida sè siedemu colo pe divanu, sè ne apucámu iute de lucru, cà sè putemu gatá pe candu va viní mam'a. Asiu dorí tare sè-i potu face acésta suprinde placuta.

Si ei se asiedia pe divanu.

— Dta ai o mama atátu de buna! — incepù elu.

— O si iubescu din sufletulu meu. Nu m'asiu puté despartí de ea pentru tóta lumea.

— Si totusi va viní unu timpu, candu va trebú sè faci acést'a.

— Nici odata. Nimene nu me póte silí la asiá fapta.

— Dar vei face-o bucurosu.

— Sè parasescu pe scump'a mea mama? Sè resplatescu eu astu-felu bunetatea animei sale? Nici odata!

— Inse candu va viní unu june, pe care ochii dtale lu-voru priví cu placere, si acel'a ti-va oferí amorulu seu...

— I voiu respunde, cà anim'a mea nu cunósce acestu simtiementu, si cà nu vreu sè me maritu. Dar nu taiá asiá scurte florile, càci nu le potu legá in cununa.

Si ea incepù sè impletésca cunun'a. Aureliu o priviá adancitu in nisce cugete frumóse. Se uitá, cum micile ei degetutie legau florile cu abilitate, dupa ce mai antáiu le alegea cu gustu.

— Ti-place? — intrébà apoi dins'a, aretandu cunun'a inceputa.

— Admiru manile-ti maestre!

— Esti pré dispusu pentru admiratiuni adi.

— Cà totu-de-una candu te vedu pe dta.

— Ah! Multiamu! Dar ce am eu asiá admirabilu?

— Tóte.

— Me faci pré incrediuta.

— Dta, nu vei fi aceea. Esti multu mai modesta, decátu sè fii falósa de ceea ce ai in abundantia.

— Éta jumetatea cununei e gata. Sè continuá-mu óre totu asiá, séu...

— Dta vorbesci in pluralu, e par cà si eu asiu fi partasiu la acésta lucrare frumósa.

— Au nu-mi ajuti si dta?

— A taiá florile.

— Acést'a inca e ajutoriu. De-ar scí repausat'a mea verisióra, cà si dta ai ajutatú la compunerea cununei, ce vomu duce pe mormentulu ei, i-ar fi mai pretiósá. Iubitu-te-a ea?

— Durere, nu.

— De siguru ai spusu si dinsei multe complimente, si de aceea n'a crediutu in sinceritatea amorului dtale.

Aureliu se uitá cu mirare la ea.

Elu gândi, cà dins'a e o copila naiva, care nu-si permite nici odata vr'o observatiune picanta, si éta se pomeni cu niste vorbe taiatórie din partea ei.

— Va sè dica dtale nu-ti placu complimentele?

— Nu. Candu audu câte unulu, totu-de-una par' cà mi-suna la urechia o — esagerare. Celu-ce vré sè spuna cu sil'a totu complimente nu póte sè vorbésca tocmai asiá precum simte.

Acéste vorbe incantara de totu pe Aureliu. Copil'a i pareá cà vorbesce intr'unu modu adorabilu.

— Dar scí, cà parerea dtale de totu me incanta! — dise apoi elu. Nici mie nu-mi placu complimentele. Nici nu dîcu in veci nici unulu. Ceea ce ti-am dîsu in acéste mominte, departe de-a voi sè fia vr'unu complementu esprima numai fórte slabu simtiemintele mele.

Auror'a nu response nimica. Ea lucrà cu dilingintia la cunun'a inceputa.

Si fiindu cà nici elu nu mai dise nici unu cuventu, ea reluá firulu conversatiunii:

— Ce e nou pe la dvóstre?

— Eu nu scíu multu, pentru cà nu me ocupa decátu numai de o idea.

— De care?

— Ca sè vinu câtu mai adese-ori aice.

— Acésta descoperire e fórte magulitória pentru noi. Ne pare bine, cà te affi bine la noi in acésta singuretate satenésca.

— Ori unde me affu eu bine, unde scíu cà te voiu vedé pe dta.

(Va urmá.)

Indreptare. In nrulu trecutú, pe pagin'a 379, colón'a a dóua, sirulu alu 13-le, inainte de inceputulu acelui siru sè se mai puna urmatóriele cuvinte: „— Socrulu meu n'a pututu sè vina.

S A L O N U :

Calindarului septemanei.

Duminică 12-a după Rusalii. Evang. Mateiu Cap. 19 st 16-26.

Dumin.	15 27	(+) Adormirea Maicii Domnului.
Luni	16 28	Ad. Ioán. sf. Mahr. si Mart. Dion. ☩
Marti	17 29	Sf. Mart. Miron.
Mercuri	18 30	Mart. Flor. si Lauru.
Joi	19 31	Mart. Andreiu Stratilat.
Vineri	20 1	Prof. Samuilu.
Samb.	21 2	Apost. Thaden.

Adunarea generala a asociatiunii transilvane. *)

Sibiu in 10 august. Să începem descrierea acestei adunări însemnate cu un dialog foarte caracteristic :

— Ei bine, domnule, și dă-te duci la „strinsura“ din Sibiu? . . . și dă-voiesci acum să „complotezi“? — me întrebarea mai mulți magiari „inteligenti“ înainte de ce plecaseră la Sibiu, făcându-și aluziune la scandalosă minciuna ungară despre asiș numita „strinsura“ și „complotu“ din Alba-Iulia.

— Da, se înțelege că me duc! — primăra dișii că răspunsu.

Inse ce să veți! Unii pre buni amici romani ai mei, inse în ofiș de statu, și cari pana aci inca erau decisi a participa la adunarea acēsta, și-schișbara propusulu lor, și că pentru participarea lor la acēsta atātu de nevinovata adunare pentru literatura și cultura să nu fia ore cumva denunșiați fara de celu mai micu temei chiar că Alba-Iulienii de complotisti, ma chiar și timbrati de conspiratori în contra existinșii statulu magiari *pentru că ara tinde și dișii a lati cultur'a și literatur'a în bietulu poporu romanu*, se decisera de a remanē a casa, de a nu si-perde ofișele lor.

Si inca ce să mai veți! În 10 august, diu'a deschiderii acestei adunări, sosindu eu în Sibiu, și de la unulu, și de la altulu, am aflatu, că mai în tôte partile fatigatei Transilvane, sub impresiunea acēst'a infernala, multime de inși numai dorulu lor secretu alu animei lor apesate și nădusite și-lu putura îndreptă catra Sibiu.

Si totuși, în butulu tuturoru pedeciloru, incantata eră anim'a și însufletitu eră peptulu acelu Romanu care participa în sala otelulu „Coron'a ungară“ la deschiderea festiva a acestei adunări. Si celu mai micu unghiu alu acestei sale spatțose eră îndesuitu de fii ai neamulu romanu toti verdi că stejarulu. Din cele mai îndepartate parti ale Transilvaniei, neeschidindu Zarandulu cu cei la vre-o cinci-spre-diece reprezentanti alu lui, și neeschidindu liber'a Romania cu bravii sei fi colonelulu Racovitia, locotenentele Angelescu și alții, sucursera multime de inși la redicarea acestei festivități. Si nici-odata dōra o cununa mai mare și mai frumoșă de fișe și matrōne romane nu am mai vedutu.

Vorbirea de deschidere a dlui presiedinte Iacobi

*) Acestu raportu ni-a sosită după incheierea nrului trecut.

Red.

Bolog'a a fostu alēsa și patriotica. Asemene și respunsulu dlui Dr. G. Silasi. Lupt'a amara a Romanului pentru înaintare în cultura, pentru progresu a fostu tem'a acestoru vorbiri. Si cōrdele ce le atinșera finu și dibace, au storsu și lacrimi. Si-apoi succesulu luptei nōștre lu-atinșera acēsti devotati barbati ai causei nationale. Sufletulu nostru atunci se innaltiasē. Si în urma cu tonu naltu și petrusu de convingere firma intonara sperantiēle frumoșe ale Romanulu în venitoriu. Aci erupse apoi entusiasmulu. Aplausele nu mai voiau să aiba finita.

Inse dimpreuna cu totii să mergemu acum în catedrala romana gr. or., și să participāmu și noi la parastasulu celebratu în memori'a marelui Romanu Andreiu baronu de Siaguna, că acelu fruntasu, care cele mai solide temelii pusese asociatiunii nōștre transilvane. Celebrarea parastasulu se făcū sub pontificarea Escellentiei Sale a metropolitulu Mironu Romanu. Cuventarea funebrala, o cuventare plina de spiritu și de simțieminte cele mai frumoșe nationale, o roști dlu assesoru consistorialu Zacharia Boiu. În tre asistenti se imparti apoi necrologulu respective biografia tiparita și compusa de dlu archimandritu și vicariu archpp. N. Popea.

Si-acum să ne rentōrcemu ēra în șiedinti'a adunării! Amintimu acum că de notari ai adunării generale se alesera dnii : Dr. G. Silasi, Al. M. Moldovanu și Aug. Horskia. Urmā apoi cetirea raportulu comitetulu centralu, și apoi se mai alesera patru comisiuni ; comisiunea pentru esaminarea șocoteloru, din membrii : protopopulu Deacu, Codru Dragusianu și Todoru Colbasi ; comisiunea pentru inscriere membri loru noi, din membrii : I. Popescu, M. Branice și E. Brote ; comisiunea bugetaria din membrii : S. Balintu, G. Maniu, S. Popoviciu-Barcianu, A. Trombitasiu și I. Bardosi ; și comisiunea pentru motiuni din membri : Dr. I. Hodosiu, Al. M. Moldovanu, Al. Romanu, Dr. Puscariu, I. Romanu, Dr. A. Isacu și Gr. Mezei.

Incheiandu-se apoi șiedinti'a, urmā totu în sal'a șiedintiēloru unu banchetu splendidu. Noi inse să trecemu peste multele toaste frumoșe și însufletitōrie cari se țienura aci, amintindu dintre toastatori numai pe dnii : presiedintele societății Iacobi Bologa, George Baritiu, colonelulu Racovitia (pentru infratirea Romanilor) și I. Neagoe (pentru șecșulu frumosu) și să cercetāmu totu adi concertulu romanu din teatrulu orășianescu, tinutu în favōrea asociatiunii.

— Ei bine, domnule, acēștia toti sunt Romani? — întrebā unu barbatu însemnatu de statu, care e în legatura de aprōpe la cercurile innalte, îndreptandu-si întrebarea acēst'a catra unu cunoscutu conducatoriu nationalu alu nostru, aretandu șuprinsu catra sal'a îndesuita a teatrulu, în care numai vorba romana se audia.

— Da, Escellentia, acēștia toti sunt Romani! — primu de respunsu.

Ce va să raporteze acēstu barbatu de statu la locurile mai innalte, aceea nu șcimū, dar șiguru credemū că va raportā, și șcimū aceea că numai aceea va putē raportā, că Romanulu inca existe, că elu vrē se existe, și va și existā!

Si-acum sè ascultăm pe celebrulu artistu de violina din Bucuresci, pe dlu Louis Wiest, pe primu-tenorulu operistu si confrate italianu Carlo Raverta si pe fraged'a fiica transilvaneana, diletist'a dómna tineru Ana Moga nasc. Bologa, precum si orchestrulu bine instruitu alu orasiului Sibíiu. Ne-a incantatu dlu Wiest in „fantasi'a“ din oper'a „Ugenoti“ de I. Mayerbeer, dar si music'a cea mai divina amutiesce candu totu unu Wiest vine si ti-resuna despre cordele sale accentele sublime ale melodíei romane, candu in fantasi'a sa despre cantecele romane in „Stéu'a Danubiului“ intr'adeveru ti-innaltia sufletulu scosu la ceriu intre sferele magice ale stelelor; candu mai departe in „Elogi'a pastorală“ esecutata pe monocordu si in „Cantionet'a renduneleloru de peste Oltu“ par' că i-ai absorbi totu accentulu tainicu, că nici unulu sè nu-ti piéra si fiesce-care sè-ti vibreze in tine simtiemintele dulci de incantare, si candu in fine in „Legend'a nationala romana“ prin „Hor'a Severinului“, „Hor'a de buna deminétia“, „Hor'a de primavéra“ si „Briulu din Campu-lungu“ ti-descépta in tine sacrulu si insufletitoriu simtiu nationalu. Si-apoi mai adaugeti pe langa acestu entusiasmu si cantecele pline de rapire ale artistului C. Ravert'a in romantiele „A la stella confidente“ si „Doi ochi“, si apoi a dibacei diletante dn'a Ana Moga in romantiele „Nu este asié“ si „Stelutia“, precum in urma a ambiloru acestora in duetulu din oper'a „Travatore“ de Verdi, si aceste sunete dulci si armoniose siguru pe ori si cine aru fi entusiasmatu la aplausele cele mai viue, repetite, si meritate.

Astu-felu de placutu decurse diu'a prima.

Sibíiu in 11 augustu. Siedintia se deschise in diu'a acést'a la 10 óre. Diferitele comisiuni alese nepotendu inca raportá adunării, se sui pe tribuna dlu Dr. G. Silasi spre a predá dissertatiunea sa deja la timpulu seu insinuata. Acést'a dissertatiune a tractatu despre Romani in poesi'a poporala, adeca prin poesi'a poporala a incercatu autorulu a demonstr'a caracterulu atátu alu barbatului câtu si alu femeii romane. Unu operatu demnu de pén'a eruditului auctoru e acést'a. Aplause continue lu-intrerumpea pe auctoru in predarea sa elocenta si insufletitória, si cu successulu nu e de a fi gratulatu numai dlu auctoru, ci si stim. cetitorie ale „Familiei,“ pentru-că dlu auctoru rogatu fiindu a promissu, că pe câtu se póte mai curendu, va tramite tractarea sa interesanta spre publicare in „Familia.“

Urmara apoi raporturile numiteloru comisiuni, cari si in siedinti'a de dupa-amédia-di se continuara. Timpulu si spatiulu nu ni permite a le reproduce in specialu. Amintimu numai că se inscrisera 4 membri spre viétia cu câte-o suta florini, 8 membri ordinari cu tacsă anuala de 5 fl. si mai multi dintre membri si refuira tacsele restante. Amintimu mai departe, că spre scopuri literarie si culturale s'au designatu pe anulu venitoriu 5600 fl. etc.

Si-acum... acum sè mergemu la balu in pompos'a sala din „Imperatulu romanu“!

Ce cuventu dulce si placutu e „balulu“ pentru animele june!

Etichet'a pré severa aci se cam — *descentraliséza.*

(Intre parantezu amintescu, că cuvintulu „descentraliséza“ lu-imatezu dupa dlu professoru Comsia, care siguru pentru aceea va fi propusu descentralisa-

rea activitătii comitetulu centralu alu asociatiunii, pentru-că, vedeti numai, câtu de fericitu se afla omulu si in baluri cu etichet'a descentralisata.)

Unde in altu locu, decátu aci se póte vedé tinerulu in dragalasiulu dantiu nationalu „Hor'a“ impletitu că si intr'o cununa de cele mai farmecátorie — damicele romane?

Unde, la sunetulu rapitoriu alu musiciei, bratiu in bratiu ai puté contemplá mai d'aprópe privirile deliciose din ochii romancutiei seducátorie?

Si unde mai bine decátu in frumos'a „Romana“ ai puté cu mai deplina fericire a apropiá de sinulu teu palpitandu prin invertiturile pe sub mana, in drépta si in stang'a pe respectiv'a pe care ti-ai alesu-o de regin'a animii tale?

Nicairi!

Si sciú că toti junii romani simtieau aceste delicii, pentru că toti aveau câte-o regina. Aci erau dóra că reginele barbatiloru loru junele si dragalasiile dómne: Macelariu, totu-odata patrón'a balului, Moga, Popescu, Badila, Cosma, Popa, Romanu din Pesta, I. Macelariu, (din Mercuria) Droc, Boiu, Popoviciu, Barcianu (din Têrgulu-Muresiului) Popoviciu (din Hatiegu) Surdu, Filipu, Siandru, Patitia (din Alba-Iulia), Gligoru, Romanu (din Fagarasiu), Aronu si multe altele; aci erau mai departe sveltele damicele Cornelia Muresianu, Victoria Onitiu, Septimia Popoviciu, Iustina Popoviciu Barcianu, Elena Adamoviciu, Otilia Cioranu, Constantia Sabina si Iustina Brote, Constantia Danchesiu si mai departe domnisiórele plapande Gaetanu, Popoviciu (din Sibíiu), Romanu (din Fagarasiu), Filipu, Pinciu, Nasta, Zenz, Cremer, Verner si multe altele.

Si unu numeru frumosu de matróna stimate romane inca erau de facia. Si deosebitu unu numeru mare de celebritati onorara acestu balu. Erá de facia Comandantele generalu Br. Ringelsheim cu adlatulu seu Esc. Sa de Rosenzveig, siefulu honvediloru, siefulu regimentulu din garnisóna Br. Uraca, Ex. Sa Mitropolitulu Mironu Romanu, Comesulu fundulu regiu, cu unu cuventu tóte celebritátile din Sibíiu atátu romane, câtu si straine.

Mai adaugandu, că partea cea mai mare a publiculu numai de catra diori se departá, astu-feliu si diu'a acést'a se incheiá lasandu toturoru souvenirile cele mai dulci si placute.

Sibíiu in 12 augustu. In siedinti'a amenata si pe diu'a acesta si deschisa demanét'a la 10 óre se continuara raporturile supramentionatoru comisiuni, si deosebitu alu comisiunii pentru motiuni.

Dupa incheierea desbateriloru a supra diferiteloru propuneri erá sè mai cetésca dóue dissertatiuni, un'a a dlui Dr. Iosifu Hodosiu, si una a dlui profesoru Petrascu, inse fiindu timpulu innaintatu, cu convoirea auctoriloru aceste operate se voru publicá numai in organulu societátii. In siedinti'a acést'a, că lucru mai momentosu s'a otaritu totu-odata si constituirea sectiuniloru sciintifice ale asociatiunii, pe scopulu acést'a preliminarandu-se in bugetu 600 fl. La fine se decise apoi că adunarea generala venitória sè se tiena unu urmarea invitării facute la Blasiu in duminec'a prima din lun'a lui augustu, si cu acést'a presiedintele societátii dupa alegerea unei comisiuni pentru verificarea protocoloru prin o vorbire potri-

vita inchise siedinti'a. Dar diu'a acést'a mai suprinsé pe toti óspetii cu unu — maialu frumosu in paduricea orasiului, arangiatu de ospital'a si venerat'a familia Macelariu. Petrecerea a fostu dóra si mai cordiala chiar decátu si in balulu din sér'a trecuta. O impregiurare voimu inse sè amintimu cu deosebire, care a remasu cá suvenirulu celu mai placutu in animile tuturoru. Unu baietielu micu de optu ani, Georgiu Trombitasiu, fiulu bravului Romanu si proprietariu mare Anani'a Trombitasiu din Mociu a fostu eroulu serii de adi.

Candu cunun'a óspetiiloru erá asiediata la mesele recreatórie, acestu bravu baietielu postandu-se facia de óspetii fruntasi atátu din preotime cátu si dintre civili, intr'unu modu necredibilu de exactu si cu unu tonu inuimitoriu de firmu si insufletitoriu, declamá urmatória poesia :

Unu resunetu din campia!

Ce insemnetate pocalulu mai are 'n
Manile vóstre in óre ilare,
Ce efectu are pelinulu amaru,
Tineri romani, candu vedeti si simtiti
Genii liberi cá stau amurtiti,
Natiunea cá geme sub jugulu barbaru!?

Mirturi cum vóue atunci impletiti,
Fiice romane, si cum ve gatiti
D'a 'nverti hor'a venindu de l'altaru,
Mam'a candu plange amaru si gelesce,
Flórea vietii ei candu vescediesce.
Natiunea candu geme sub jugulu barbaru!?

Fii lui Marte, ce bine ajungeti,
Armele vóstre déca le 'ncingeti,
Candu vi demanda alu vostr' generalu!
Sangele vostru in crunta bataia
Candu pentru altii vi curge 'n parala,
Natiunea vi geme sub jugulu barbaru!?

Spune preote, cá ce-ti folosesce,
Adi rogatiunea pe cin' mantuiesce
Iertf'a adusa la sacrulu altaru?
Robulu din lantiuri nu are pecate,
Crucea pe frunte insedaru ti-vei bate,
Natiunea candu geme sub jugulu barbaru!

Miseru poporu, ce eternu te trudescei,
Scíi cá tu astu-feliu nu sè gasescei
Opului teu nici celu mai micu daru!
Póte virtutea sè aiba valóre,
Si diliginti'a sè afe onóre
Natiunea candu geme sub jugulu barbaru?!

Betrane parinte, adevéru ce dorosci,
Fíu-teu ferice cá tu sè-lu diarescei,
Mergi in morminte, astepti insedaru,
Lupii si corbii acuma domnescu,
Jafulu si prada intre sine 'mpartiescu,
Natiunea t'a geme sub jugulu barbaru!

Tu inse, tiér'a mea nefericita,
Blastema 'n lacrimi fatal'a ursita,

Slavi'a ce-aduse prest' alu teu otaru!
Blastema inse de trei ori mai tare
Pe fi-ti ce suferu blastemulu celu mare,
Natiunea sè géma sub jugulu barbaru!
de *Turturelu Codreanu.*

Susu redicatu si portatu din mani in mani fu micutelulu Georgiu, cáci insufletirea produse erá nespusa.

Si eu inchieiu acum, eschiamandu :
La revedere in Blasiu!

A. Iulianu.

CE E NOU?

De pe campulu de resbelu pana 'n momentulu presinte, n'avemu sè inregistrámu vr'unu evenimentu nou mai insemnatu. Numai invingerile mai vechi ale turciloru se constata. „Ori cátu telegramele sèrbesci aru cautá sè ascunda infrangerea, vestindu adesea chiar succese, faptulu este, cá Serbi'a nu mai póte sè resiste puteriloru turcesci.“ Prin aceste cuvinte constata si „Romanulu“ adevéru marturitu de tóte diariile cari nu vreu sè minta. Si scriindu, cá teritoriulu sèrbescu se afla acuma in cea mai mare desolare, numitulu diariu crede, cá puterile cele mari voru intréveni pentru impaciuire si potolire, „cáci — dice numitulu diariu — chiar déca sèrbii au facutu o imprudintia, nu sunt decátu pré pedepsiti pentru dinsa.“ Puterile mari inse nu voru a intrevini pana ce nu se va luptá o batalia decisetória. Acésta nu pare a fi departe. Ambele parti se concentréza. Sèrbii totu mai speru, si astépta ajutoriu de la Russi'a. Scurpéin'a e convocata pe 28 augustu.

Refugiatii, despre cari amu scrisu in nrulu trecut, cá scapa din Serbi'a in Romani'a, se urca la multe mfi, intre cari femeile si copiii suut in mare numeru. Camer'a a acordatu guvernului 20,000 lei pentru ajutorarea acestoru nenorociti. Intre, acestia se afla unu numeru mare de familie romanesce, de óra-ce se scie, cá in partea Serbiei despre Romani'a poporatiunea romana este in majoritate. Ministrulu de interne — precum cetimu in „Vocea Covur.“ — a promis, cá va starui cá familiile romane sè remana in tiér'a romanésca, oferindu-le si pamentu.

Ministrulu ung. de agricultura, industria si comerciu, bar. Lud. Simonyi si-a datu demissiunea, din caus'a, cá nu consintiesce cu politic'a economica-comerciala a dlui Tisza.

In favorulu insurgentiloru sèrbi apostolii umanitatii si ai libertatii, betranulu Garibaldi a scrisu o epistola de aderintia pentru emanciparea crestiniloru de sub jugulu turcescu; ér lordulu Russel din Angli'a a scrisu de curendu o brosiura, in care arata necesitatea, cá in Constantinopole se domnésca unu monarchu crestinu. Ceea ce inse intru nimicu nu impedece pe turci, cá sè nevalésca in Serbi'a.

M u s i c a.

La Bayreuth au peregrinatu in septemanile trecute tóte capacitatile musicale, spre a luá parte séu a asistá la represintatiunea unoru opere nóue de Richardu Wagner, in teatru construitu acolo de elu a nume spre acestu scopu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : IOSIFU VULCANU.